

Mindre meddelelser

Iagttagelser godkendt af Sjældenhedsudvalget er mærket med en stjerne*
*Records approved by the rarities-committee are marked with asterisks**

A NEW METHOD OF ANALYSING PELLETS FROM OWLS ETC.

The method of dissecting pellets from owls etc. to get information about the animals in the food is very well known. A lot of papers has been published on the subject, but very few scientists have made more than one study in this field. This is no doubt due to the fact that dissecting out the skeleton elements from the pellets is laborious and time-consuming.

Pellets consist almost completely of two components: Hairs and bones. Hairs are made of keratine, and if this could be dissolved and washed away, a lot of work could be saved. Keratine is difficult to dissolve but it can be done by a concentrated solution of sodium hydroxide.

Using pellets from the Long-eared Owl *Asio otus* a series of tests with different solutions, times and amounts of pellets were carried out. The results showed that the following method can be recommended: To one liter of pellets (about 160 g dry weight) is added two liters of a 2 molar sodium hydroxide solution (80 g NaOH per liter water). It is left to the next day at room temperature and sometimes stirred. Then it can be washed out in a sieve, and in a few seconds the bones are completely cleaned and can be sorted out and identified.

This method has several advantages:

1. The chemical is cheap, and the solution does not destroy the bones. If they are stored for a longer period before determination of species, they become a little fragile, but not more than they can easily be handled.
2. A big material can be processed rapidly, more than ten times as fast as in the conventional way.
3. Besides mammals, owls can also prey on birds and big insects. Feathers are dissolved while chitin from insects is unaffected.
4. The data produced will possibly be more reliable for the smallest mammals which are easily overlooked by using the old method. Therefore this new method will also reduce the source of error which is due to differing thoroughness between different persons.

Hans Jørgen Degn
Nårupvej 14
5620 Glamsbjerg

Resumé: En ny metode til analyse af gylp fra ugler etc.

Gylp består stort set kun af hår og knogler. De uønskede hår fjernes på følgende måde: 1 liter gylp (ca. 160 g tør vægt) tilsættes 2 liter 2 M NaOH. Blandingen stilles ved stuetemperatur et døgn og omrystes af og til. Derpå hældes den ud i en si, hvor knoglerne vaskes rene i løbet af et øjeblik. Hår og fjer opløses fuldstændigt, mens knogler og insektkitin forbliver uskadt.

Denne metode har flere fordele: Den er billig, mindst ti gange så hurtig som den normale, og den vil reducere den fejlkilde, der ligger i forskellige personers varierende akkuratesse.

Metoden blev med held anvendt på gylp af Skovhornugle *Asio otus*.

FORMODET GRÅSPURV x SKOVSPURV *PASSER DOMESTICUS* x *PASSER MONTANUS* HYBRID

Fra med. dec. 1977 til ult. mar. 1978 har en formodet Gråspurv x Skovspurv-hybrid *Passer domesticus* x *Passer montanus* opholdt sig i et villahavekvarter i Tisvilde, Nordsjælland.

Gennem adskillige iagttagelser af hybridene fra afstande på ned til to meter har mine forældre og jeg haft mulighed for at notere karakteristika, bl.a. ved sammenligning mellem denne og de Gråspurve og Skovspurve, som den tit færdedes med, både når den fouragerede, og når den hvilede.

Adfærds- og størrelsesmæssigt kunne hybridene ikke adskilles fra de øvrige spurve. Størrelsen var formentlig nærmest som Gråspurv. Derimod var hovedets farvetegninger meget karakteristiske: Allerede på 8-10 m afstand kunne man uden brug af kikkert konstatere en skarp kontrast mellem et mørkt parti fra fuglens øje og opefter (mørk »hætte«) og et stort, rektangulært, nærmest renhvidt kindparti. »Hættens« farvefordeling var som hos Gråspurven, dvs. grå isse og brun strib fra øje og videre bagud, hvor striben bredte sig nedefter til en smal »halvø« bagest på den hvide kind, der i modsætning til Skovspurvens ikke strakte sig om i nakken. Øjestribens brune farve var samme klart brune farve som Skovspurvens, ikke så mat brun som Gråspurvens. Den sorte hageplet havde samme udstrækning som hos Skovspurven, men dertil kom

en svag sortfarvning af brystet umiddelbart nedenfor, dog ikke af samme intensitet som Gråspurvehannernes tilsvarende brystfarvning i marts måned. Rygsiden var nærmest som Skovspurv, brunlig stribet med et par smalle, hvide vingebånd. Bryst og bug gråhvid.

Den iagttagne fugl afviger påfaldende fra den formodede Gråspurv x Skovspurv hybrid, som blev iagttaget vinteren 1965/66 i Dalarna, Sverige (Vår Fågelvärld årg. 25, p. 274, 1966). Denne havde den brune »halvø« bagest på kinden, hvis hvidgrå farve strakte sig langt om i nakken som hos Skovspurv. Hagepletten var kun halvt så lang som hos Skovspurv. Endvidere manglede hybrididen fra Dalarna formentlig hvide vingestriber.

Jon Bjørn Andersen
Lundtoftegårdsvej 9,7
2800 Lyngby

Summary: A supposed hybrid between House Sparrow *Passer domesticus* and Tree Sparrow *Passer montanus*. A bird showing characters of both House Sparrow and Tree Sparrow is described. Remarkable were the colours of the head: grey and brown crown, large, white, rectangular cheek. The hybrid was observed from Dec. 1977 till March 1978 at Tisvilde, North Zealand.

FYRREMEJSE *PARUS MONTANUS** FUNDET YNGLENDE I GRIB SKOV

Da jeg den 27. maj 1977 kom cyklende på en sti i den vestlige del af Grib Skov, Nordsjælland, som led i en undersøgelse af de ynglende Sortspætter *Dryocopus martius*, hørte jeg fra en grantykning en Fyrremejses karakteristiske kald »tzi — dææ dææ«, en stemme jeg er fortrolig med fra Tyskland og Sverige. Jeg gik ind i grantykningen og fandt hurtigt to voksne Fyrremejser, der var i færd med at fodre udføjne unger, der på det tidspunkt bl.a. sad i et æbletræ lige bag granerne. Der var 7-8 store unger, der tiggede mad fra de voksne og iøvrigt bevægede sig meget omkring i de nærstående graner og et krat. Det lykkedes at fotografere en af ungerne (se fig.).

De voksne fugle kunne bestemmes på stemmen og følgende kendetegn: De havde temmelig brede hvide yderhalefjer, ensfarvet lys skiffergrå ryg, sort hætte, der gik langt ned i nakken. Tydelig sort hagesmæk, der bredte sig hen under kinden, som iøvrigt var skarpt aftegnet og helt hvid. På vingen et iøjnefaldende lyst felt. Undersiden var lyst grålig.

Som det ses på fotografiet, virkede ungerne stadig dunede (sikkert nyligt udføjne), men de lignede allerede de voksne temmelig meget. De prøvede selv at fouragere. En uge senere (den 3. juni) fandtes familien igen i en nærliggende mose, men da var der tilsyneladende kun tre unger tilbage.

Det område, fuglene fandtes i, er et gammelt tør-

vemoseområde. Det er omkranset af rødgran, og i den ene ende vokser en del birk og el. Området er ret fugtigt, og der findes bl.a. Sumpmejsen *Parus*

palustris, Sortmejse *Parus ater* og Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*.

Christian Harbou
Birkemosevej 3
3400 Hillerød

(Både beskrivelse og lokalitet tyder på den skandinaviske race *borealis*. Red.).

Summary: Willow Tit *Parus montanus* found breeding in North Zealand.

On 27th May 1977 a family of 7-8 fledglings and two adults was found in the forest Grib Skov, North Zealand. The parents eagerly fed the fledglings which also were trying to forage themselves. A week later the family was seen again in a nearby bog, but now apparently only three young were left. One of the young was photographed and a description is given.

The discovery is the first Danish breeding record of Willow Tit, and as a matter of fact the very first approved record of the species in Denmark. Description and locality indicate the Scandinavian subspecies *borealis*.

HVIDSKÆGGET TERNE *CHLIDONIAS HYBRIDA**, NY FOR DANMARK

Den 31. maj 1977 iagttog jeg en adult Hvidskægget Terne *Chlidonias hybrida* ved Hasle Sydstrand på Bornholm.

Hasle Sydstrand er et lavvandet stenrev, som ligger umiddelbart syd for Hasle. Sædvanligvis er lokaliteten rasteplass for ænder, vadefugle, måger og tern. Stedet kan betegnes som en lille udgave af den mere kendte Nexø Sydstrand. Jeg besøger stedet dagligt.

Jeg iagttog ternen fra kl. 06.50 til 07.10. Da måtte jeg forlade stedet, selvom ternen stadig var der, da jeg skulle på arbejde. Vinden var svag NØ, og det var skyfrit. Jeg havde medsol og benyttede en Kowa 10 x 50 kikkert. Ternen fløj frem og tilbage over stenrevet og satte sig nogle gange på en sten. Når den var nærmest, var den 20-25 m fra mig. Jeg var alene om iagttagelsen.

Sortterneslægten er sjældne gæster på Bornholm, og jeg blev straks opmærksom på ternen, som var en typisk *Chlidonias*, både i udseende, størrelse og flugt. Dog virkede den nok en smule større og især mere langvinget end Sortterne *Chlidonias niger*. Oversiden, d.v.s. ryg, vinger og hale var ensfarvet lys sodsort, lysere end Sortterne men klart mørkere end Fjordterne *Sterna hirundo* og Havterne *Sterna paradisaea*. Der var forøvrigt en Fjordterne til stede hele tiden, og de to tern var flere gange kun nogle få meter fra hinanden. Undersiden af vinger og hale var lys, næsten hvid. Halen kort og let kløftet som hos Sortterne. Hele bugen og brystet var sodsort, ikke så sort som Sortterne og ikke helt jævnt for-

delt. På længere afstand virkede den dog sort. Hovedet havde sort hætte som en Fjordterne, og hættens kontrasterede tydeligt mod den grå ryg og særdeles tydeligt mod de helt hvide kinder. På kinderne fandtes en helt hvid, ret bred skægstribe, som grænsede skarpt til hættens men gik mere diffust ud i halsen. Næbbet var rødt og en smule længere end på en Sortterne. Benene glemte jeg at lægge mærke til. Stemmen hørtes flere gange mens den fløj frem og tilbage. Det var et kort, en smule rullende »crep-crep«, som den gentog 2-3 gange efter hinanden, en stemme helt afvigende fra Sortternens.

Fuglen var en typisk adult Hvidskægget Terne. Jeg har tidligere set arten i Rumænien. Sortternens forskellige dragter er jeg fortrolig med. Hvidvinget Terne *Chl. leucopterus* har jeg også set nogle gange.

Jeg kontaktede Per Ketil, da jeg kom på arbejde, og han besøgte sydstranden ved middagstid, men da var fuglen borte. Da vi mødtes samme sted kl. 17.00 var den der heller ikke, og vi har ikke set den siden.

Arne Møller
Pilebroen 18
3770 Allinge

Summary: First Danish record of Whiskered Tern *Chlidonias hybrida*.

An adult Whiskered Tern was watched closely for 20 minutes on 31st May 1977 at Hasle Sydstrand on the west coast of Bornholm (Baltic). The bird was in company with a Common Tern *Sterna hirundo*. Many details were noted, and a thorough description is given. The bird had disappeared at noon and was never seen again in spite of search by other local bird watchers.

SANDTERNENS *GELOCHELIDON N. NILOTICA* GMEL. FOURAGERINGS-OMRÅDER I YNGLETIDEN

Da Sandternen er en meget spredt ynglefugl i Danmark, og da den tillige fouragerer over land, har det på baggrund af iagttagelser af fouragerende fugle været muligt at kortlægge fem jyske koloniers fourageringsområder, som de to sig ud i 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne. Af beskyttelseshensyn er de enkelte lokaliteters navne og placering ikke oplyst. Iagttagelserne stammer fra en lang række ornitologer, hvoraf især må fremhæves de mange iagttagelser fra Olav B. Andersen, Olvar Læssøe og Bent Thøgersen. Desuden er benyttet alle publicerede iagttagelser. Ialt ligger ca. 400 enkeltobservationer til grund for denne mindre meddelelse.

De enkelte fourageringsområder er for at få fastlagt deres betydning inddelt i lokaliteter med iagttagelser af 1 fugl, med iagttagelser af mellem 2 og 10 fugle og med over 10 fugle. Ialt er der for de fem kolonier konstateret 30 uregelmæssigt benyttede

områder, 20 regelmæssigt benyttede områder og 15 hovedfourageringsområder. I tabel 1 ses, at den maksimale afstand til hovedfourageringsområderne i de tre kategorier er mindst for hovedfourageringsområderne og størst for de uregelmæssigt benyttede områder. En lignende afstand mellem den gennemsnitlige afstand i de tre typer af områder er til stede. Forskellen mellem gennemsnitsafstanden til hovedfourageringsområderne og til de regelmæssigt benyttede områder er signifikant ($p < 0.01$).

Fig. 1 viser retningen til fourageringsområderne. Alle hovedfourageringsområderne på nær ét ligger i de nordlige kvadranter. Af de regelmæssigt benyttede områder ligger 17 i samme kvadranter og kun 3 udenfor. Alle fourageringsområderne fordeler sig med 57 i nordlige retninger og kun 8 i sydlige retninger. Procentisk svarer dette til 88 og 12 pct. En meget lignende nordlig orientering gør sig gældende for de gamle koloniers fourageringsområder fra Madstedborg, Hindø og Langli. En mulig grund til denne preferens for nordligt beliggende områder kan muligvis søges i vort landskabs udformning. Nordvestlige vinde dominerer og frembringer derfor stærkt eksponerede flader mod nord og vest. Inden for disse forblæste kyster og derværende afblæsningsflader findes områder med megen sparsom og lav vegetation, der er typisk for klit og hedeområderne. Her findes langt de fleste fourageringsområder, mens mere beskyttede lokaliteter, hvor der er dannet rev og små øer, fungerer som ynglepladser (P. Hald-Mortensen *in litt.*). Disse

generelle billeder af henholdsvis fouragerings- og ynglebiotop svarer også ret nøje til artens krav inden for sit oprindelige udbredelsesområde i Asien.

For Sandternekolonierne i Camargue omtales fourageringsflyvninger på over 35 km, mens afstande på 15-20 km er almindelige, således at størstedelen af Grande og Petite Camargue besøges i ungefodringsperioden (R. Lèveque, Nos Oiseaux 23, 233-246, 1956).

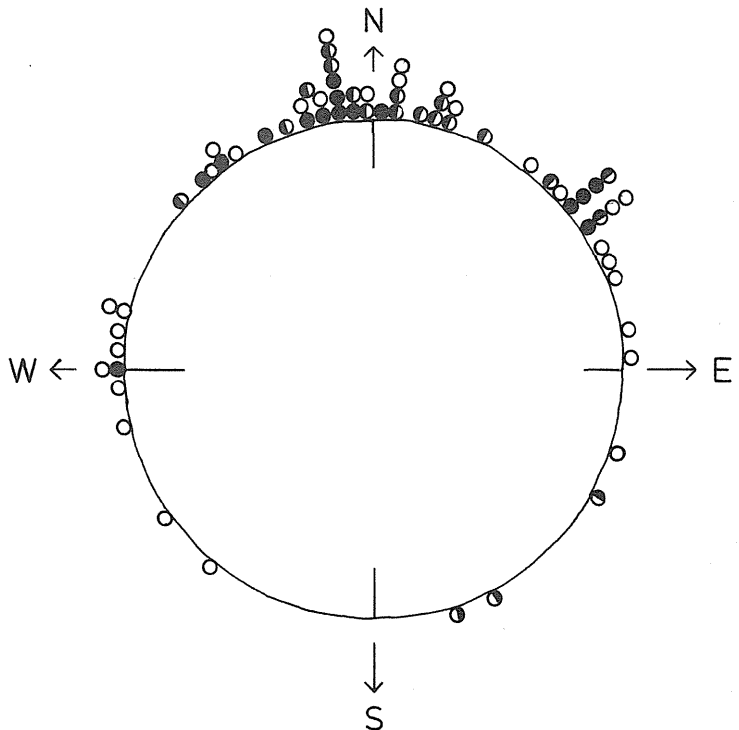
For andre mågefugle kendes der eksempler på, at Rovterne *Hydroprogne caspia* har bragt bytte henholdsvis 70 og 85 km til ynglepladsen (Soikkeli, Ornis Fennica 50, 47-48, 1973). For Splitternen *Sterna sandvicensis* kendes afstande på op til 67 km og for Sølvmågen *Larus argentatus* afstande på op til 100 km (S. Cramp, W. R. P. Bourne & D. Saunders: The seabirds of Britain and Ireland. — London: Collins, 1975, E. Kumari, Proc. XV Int. Orn. Congr. 1970, 663-673. — Leiden: Brill, 1972).

For visse tropiske, pelagiske ternearter som f.eks. Sodfarvet Terne *Sterna fuscata* og Sort Noddy *Anous tenuirostris* har Ashmole og Ashmole (Peabody Mus. Nat. Hist. Bull. 24, 1967) fremsat den teori, at disse ternearters meget specielle fødevalg og de deraf følgende meget lange fourageringsflyvninger ligefrem begrænser antallet af ynglepar på en enkelt ø, mens antallet af forskellige arter, der udnytter forskellige fødenicher, kan være meget stort.

Lignende begrænsninger for Sandternens vedkommende er i høj grad tænkelig på artens nord-

Fig. 1. Retningen til fourageringsområderne. Sort cirkel = hovedfourageringsområde, halvfylt cirkel regelmæssigt fourageringsområde og hvid cirkel uregelmæssigt fourageringsområde.

The direction to the main feeding areas (filled circles), the regular feeding areas (half-filled circles) and the irregular feeding areas (open circles).

grænse og især efter de betydelige indskrænkninger i de potentielle fourageringsområders udstrækning på grund af opdyrkning og tilgroning. Selvom arten ikke kan betegnes som fødespecialist, må de mulige fødeemners antal være ret begrænset.

Anders Pape Møller
Langelandsgade 125
8000 Århus C.

Summary: Table 1 shows the variation of distance and the average distance to three types of feeding areas in the Gull-billed Tern *Gelochelidon n. nilotica* in North Jutlandic breeding areas. The difference between the average distance to regularly used and main feeding areas is significant ($p < 0.01$). The direction to the feeding areas is shown in fig. 1. The northerly dominance is suggested to be due to the effect of the main winds. These have formed heaths and dunes in the western and northern parts

of Denmark used for feeding and protected islets and reefs behind these areas used as breeding grounds.

Tabel 1. Antallet af uregelmæssige fourageringsområder (A), regelmæssige fourageringsområder (B) og hovedfourageringsområder (C), variationen i afstanden til disse og den gennemsnitlige afstand og dennes standardafvigelse.

The number of irregular (A), regular (B) and main feeding areas (C), the variation of the distance to these from the breeding grounds and the average distance and standard deviation.

	A	B	C
N	30	20	15
Variation (km)	2.2-30.6	2.4-29.8	1.6-25.0
Genn. afstand	11.87 ± 6.90	11.36 ± 8.40	9.55 ± 6.96

Aktuelt

DOF er flyttet

Pr. 1. juni 1978 er foreningen flyttet til nye og bedre lokaler på adressen:

Vesterbrogade 140
1620 København V.

Sekretariatets nye telefon nr. er (01) 31 81 06, og man bedes overholde telefонтiden, kl. 11-13.

Alle henvendelser vedr. medlemskab, kontingenter m.v. bedes rettet til sekretariatet på ovennævnte adresse, mens rent redaktionelle spørgsmål fortsat besvares af redaktøren (se omslagets side 2).

Our foreign readers are reminded of the society's new address: Vesterbrogade 140, 1620 Copenhagen V. Telephone (01) 31 81 06. All questions concerning membership, fee etc. should be addressed to the above office. Editorial matters are incessantly dealt with by the editor on the following address: Brydes Allé 28/338, 2300 Copenhagen S.

Nordisk Ornitologisk Kongres

Skandinavisk Ornitologisk Union arrangerer i samarbejde med Norsk ornitologisk forening og Zoologisk Museum, Universitetet i Bergen Nordisk Ornitologisk Kongres i Ørsta, Norge, i perioden 12.-18. august 1979.

Kongressen vil blive temarettet, og foruden foredragsserier foreligger der forslag om at holde symposier omkring ynglebiologi hos andefugle; ynglebiologi og trækforhold hos vadefugle; søfuglestudier; kragefuglestudier (evt. mejser); ornithologiens rolle i naturfredningen.

Kongresgebyret vil blive N.kr. 150,-.

Ørsta ligger på vestkysten af Midt Norge, og kommunikationerne er gode. Stedet har egen fly-